

Valtuustoaloite selvityksen tekemisestä aseman puuterminaalitoiminnan siirtämisestä muuhun paikkaan

Kaupunginhallitus 14.02.2022 § 36
28/11.04.02/2022

Kaupunginvaltuusto 12.02.2018 § 12

Kaupunginvaltuuston esityslistalla olleiden asioiden tultua käsitellyksi puheenjohtaja totesi, että allekirjoittaneet valtuutetut ovat jättäneet valtuustoaloitteen, että ennen puuterminaalialueen liikennejärjestelyjen muuttamista koskevien jatkosuunnitelmien tekemistä kaupunginvaltuustolle laaditaan kesäkuuhun 2018 mennessä selvitys siitä, millä edellytyksillä puuterminaalitoiminta voitaisiin siirtää muuhun soveltuvaan paikkaan.

Aloite kuuluu seuraavasti:

"Pirkanmaan maakuntakaava on hyväksytty 27.3.2017 maakuntavaltuustossa. Maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuen Oriveden kaupungin maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa tulee ottaa huomioon maakuntakaava. Maakuntakaavassa Oriveden asemalle sijoitetun puunkuormaukseen liittyvien toimintojen alue on osoitettu puuterminaaliksi Pt-merkinnällä. Kohdemerkinnällä osoitetaan puutavaran ja bioraaka-aineiden kuljetuksiin, käsittelyyn ja kuormausjärjestelyihin liittyviin tieliikenteen tai raide- ja tieliikenteen yhdistävän maakunnallisesti merkittävien terminaalien yleispiirteinen sijainti. Suunnittelumääräysten mukaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava liikennejärjestelyjen toimivuudesta sekä asumisen ja muun maankäytön yhteensovittamisesta.

Aseman puuterminaalitoimintoja ja liikennöintiä alueella on käsitelty ympäristölautakunnassa useita kertoja vuosien 2016-2017 aikana. Lisäksi asiasta on käyty neuvotteluja kaupungin ja liikenneviraston edustajien sekä alueen asukkaiden välillä.

Ympäristölautakunnan käsittelyn sekä käytyjen neuvottelujen pohjalta on tullut ilmeisen selväksi, että puuterminaalitoiminta on viime vuosien aikana huomattavasti lisääntynyt ja sitä halutaan edelleen merkittävästi lisätä sekä puutavaran määrän että lastaus- ja kuljetusaikojen osalta. Tässä tilanteessa on tullut hyvin selväksi, että asemaseudun ja siihen liittyen Hiedan alueen muiden toimintojen sekä asumisen näkökulmasta toimintojen yhteensovittaminen maakuntakaavan edellyttämällä tavalla on käytännössä mahdotonta. Puuterminaalitoiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen asemalla aiheuttaa merkittävää haittaa alueella jo asuville ihmisille. Lisäksi se aiheuttaa merkittävästi pyrkimystä kaupunkistrategian mukaiselle tavoitteelle kehittää Orivettä nykyistä suuremmaksi kaupungiksi, joka mahdollistaa asukkailleen monimuotoiset ja tasokkaat asumismahdollisuudet. Toisaalta asumisen turvaaminen ja kehittäminen aiheuttaa tuntuva haittaa puuterminaalitoiminnan kehittämiseksi.

Valtuuston hyväksymän kaupunkistrategian mukaan:

- Houkuttelemme uusia asukkaita monipuolistamalla tonttitarjontaa, edistämällä monimuotoista rakentamista ja markkinoimalla houkuttelevia asumismahdollisuuksia
- Suunnittelemme ennakoluulottomasti erilaisia asumisympäristöjä

- Vahvistaaksemme asumisen mahdollisuuksia teemme aktiivista työtä joukkoliikenteen kehittämiseksi (juna, linja-auto) ja valtatie 9:n välityskyvyn parantamiseksi

Oriveden asemanseudun kehittäminen on kaupunkisuunnittelun keskeinen tavoite. Nykyisellään asemalle on Tampereelta paikkakunnan koko ja sijainti huomioon ottaen erinomaiset junayhteydet. Olemassa olevat junavuorot tarjoavat jo nykyisellään arkipäivisin työmatkaliikenteeseen soveltuvaa kuljetuskapasiteettia useita satoja matkustajapaikkoja enemmän kuin niitä käytetään. Yhteys on nopea, turvallinen ja erittäin edullinen ja sen käyttö vähentää 9-tielle kohdistuvaa henkilöautoliikennettä. Kaavoittamalla asemanseudulle merkittävä määrä uusia asuntoja, voitaisiin nopeallakin aikavälillä toteuttaa kaupunkistrategiaa ja luoda Orivedelle Tampereen suunnasta houkuttelevia ja monimuotoisia asumismahdollisuuksia tarjoava asuinalue. Puuterminaalin olemassaolo ja toiminnan laajentaminen ovat kuitenkin ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa.

Hiedan alue on maakuntakaavassa esitetty satama- ja virkistysalueeksi. Puuterminaalin olemassaolo ja toiminnan laajentaminen aiheuttavat merkittävää haittaa myös tämän alueen kehittämislle.

Ympäristölautakunta ja kaupunginhallitus ovat toistaiseksi keskittyneet puuterminaalin osalta selvittämään vain vaihtoehtoisia liikennejärjestelyjä. Näillä ei kuitenkaan voida ratkaista edellä esiin nostettuja ongelmia muutoin kuin lieventämällä ehkä jossain määrin nykyisille asukkaille terminaalitoiminnasta aiheutuvia haittoja.

Oriveden kaupungin tulevan kehittämisen ja yleisen edun kannalta tulisi pikaisesti selvittää muut vaihtoehtoiset etenemistavat. Niistä merkittävintä olisi puuterminaalitoiminnan siirtäminen muualle, kyseiseen toimintaan paremmin soveltuvaan paikkaan

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että ennen puuterminaalialueen liikennejärjestelyjen muuttamista koskevien jatkosuunnitelmien tekemistä kaupunginvaltuustolle laaditaan kesäkuuhun 2018 mennessä selvitys siitä, millä edellytyksillä puuterminaalitoiminta voitaisiin siirtää muuhun soveltuvaan paikkaan.

Orivedellä 12.2.2018

Ilkka Hjerppe
Eliisa Suhonen
Matti Saario
Kirsi Mäkinen
Miia Saarinen
Markus Hannila
Mari Lind
Reijo Kahelin"

Puheenjohtaja otti valtuustoaloitteen vastaan ja totesi, että aloite lähetetään kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 12.03.2018 § 72

Kaupunginjohtajan ehdotus: Kaupunginhallitus päättää toimittaa aloitteen johtoryhmän valmisteltavaksi siten, että valmistelu tehdään 31.5.2018 mennessä.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

Tekninen lautakunta 25.02.2021 § 20

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 Oriveden aseman yhteyteen osoitetaan puuterminaali, joka on maakunnallisesti merkittävä. Puunkuormausalueen sijainti on osoitettu strategisessa yleiskaavassa voimassa olevan maakuntakaavan mukaisella paikalla kaavojen suuripiirteinen tarkkuustaso huomioiden.

Liikennevirasto (nykyisin Väylä) on laatinut selvityksen ”Rataverkon raakapuun kuormauspaikkaverkon päivitys” (Liikenneviraston tutkimuksia ja selvityksiä 11/2018). Selvityksessä määriteltiin kuormauspaikkaverkon tavoitetilä, johon siirrytään 10 vuoden aikana. Selvitystä tehtäessä Liikennevirastossa (nykyisin Väylä) oli käynnissä Akaan uuden kuormauspaikan suunnittelu. Akaan kuormauspaikan on tarkoitus korvata nykyiset Toijalan ja Metsäkansan kuormauspaikat. Selvityksessä on esitetty skenaarioita puunkuormaustarpeesta. Pirkanmaalla puun kuormaustarve kasvaa hieman kaikissa skenaarioissa. Tähän voidaan vastata selvityksen mukaan Akaan uuden kuormauspaikan riittävällä mitoituksella sekä säilyttämällä Oriveden ja Ylöjärven kuormauspaikat. Selvityksessä Oriveden kuormauspaikka Oriveden aseman yhteydessä osoitetaan kuormauspaikkana, jolle tehdään vain korvausinvestointeja, toimenpiteenä vaihteiden uusiminen. Oriveden kuormauspaikalla kuormausraidetta on pidennetty ja aluetta laajennettu vuonna 2013. Selvityksen perusteella strategista yleiskaavaa laadittaessa ei ole nähty tarpeelliseksi selvittää puunkuormausalueen kasvumahdollisuuksia nykyisessä sijainnissa, koska toiminnan ei oleteta merkittävästi kasvavan Oriveden aseman yhteydessä olevalla kuormauspaikalla.

Oriveden strategisen yleiskaavan tavoitteena ei ole ollut etsiä puunkuormausalueelle vaihtoehtoisia sijaintipaikkoja rataverkon ääreltä, koska vaihtoehtoisia sijainteja etsittäessä on tarpeen tarkastella koko maakunnan tilannetta eikä tätä voida tehdä yhtä kuntaa koskevassa yleiskaavassa.

Oriveden strateginen yleiskaava tarkoittaa taajamatoimintojen sijoittumista suhteessa Pirkanmaan maakuntakaavaan 2040 Oriveden aseman ympäristössä. Strategisen yleiskaavan Tiivistyvän ja kohentuvan keskustaajaman ja Aseman lähiympäristön kaavamerkinnoilla ja kehittämismääräyksillä ohjataan taajamatoiminnot ja kaupunkirakenteen täydentäminen ja tiivistäminen ensisijaisesti Oriveden keskustan puolelle rataa. Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 kaavamerkintä tiivistettävästä asemanseudusta ei ota kantaa kummalla puolella rataa tiivistäminen tulisi kohdentaa. Oriveden strateginen yleiskaava tarkoittaa myös puunkuormausalueen sijaintia suhteessa maakuntakaavaan. Strategisessa yleiskaavassa osoitetaan puunkuormausalue Oriveden aseman tuntumaan radan kaakkoispuolelle eli eri puolelle rataa kuin täydennettävät ja tiivistettävät taajamatoiminnot. Lisäksi merkinnän sijoittamista strategisessa yleiskaavassa on ohjannut mm. maakuntakaavan merkintä suojelualueesta radan ja Pappilanselän välissä. Maakuntakaavassa osoitetaan puuterminaali Oriveden aseman tuntumaan, ottamatta kantaa

kummalle puolelle rataa se sijoittuu. Strateginen yleiskaava pyrkii näin sovittamaan yhteen asumisen ja puuterminaalien toimintoja.

Tällä hetkellä Satamaranta on yksityistie, koska alueella ei ole asemakaavaa. Oriveden kaupungin kaavoituskatsauksen (2019) mukaan aseman ympäristön asemakaavoitus on tarkoitus käynnistää, kun strateginen yleiskaava on vahvistunut. Kaavoituksen yhteydessä on tarkoitus ratkaista mm. alueen liikennejärjestelyt. Jos alueelle laaditaan asemakaava ja Satamaranta osoitetaan kaduksi, ohjataan kadun rakentamista tulevaisuudessa katusuunnitelmalla. Asemakaavoituksella ja katusuunnitelmalla ratkaistaan silloin tarvittavat kulkuyhteydet, aluevaraukset sekä mahdolliset melusuojaustoimenpiteet.

Teknisen johtajan ehdotus: Tekninen lautakunta päättää toimittaa aloitteen valmistelun kaupunginhallitukselle ja valtuustolle.

Päätös: Ehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Juha Kuusisto

Väyläviraston näkemyksen mukaan Oriveden puunlastausalue on tärkeä valtakunnallisessa ja alueellisessa puuhuollon verkostossa ja sijaintinsa puolesta hyvässä paikassa. Pirkamaalla lähin seuraava puunlastausalue on Akaassa, jonne rakennettiin uusi 10 miljoona euroa maksanut lastausalue, muut ovat Ylöjärvellä ja Parkanossa. Keski-Suomen puolella Jämsässä, joka on melko pieni alue sekä Haapamäellä. Väyläviraston kanssa käytyyn keskusteluun perustuen Oriveden lähialueella ei ole soveltuvaa paikkaa uudelle lastausalueelle ja uuden alueen rakennuskustannus on noin 10 miljoonaa euroa.

Väyläviraston on tehnyt vuoden 2021 aikana parannustöitä Oriveden puuterminaalialueella, mm. kuormaustien kantavuutta ja kuivatusjärjestelyjä on parannettu. Työ jatkuvat vielä vuonna 2022.

Väylävirastolla on tiedossa Satamarannantien turvallisuuspuutteet sekä raskaiden ajoneuvojen aiheuttamat melu- ja värinähaitat. Väylävirasto on teettänyt esiselvityksenä kaksi versiota Satamarannan yksityistien parantamisesta välillä Eräjärventie - puunkuormausalue vuonna 2018. Laadittujen tien parantamissuunnitelmien toteuttamisella pystytään oleellisesti korjaamaan puunkuormausalueelle liikennöivien raskaiden ajoneuvojen lähitaloille aiheuttamia melu- ja värinähaittoja. Kaupunginhallitus esitti 19.4.2019 kantanaan Väylävirastolle, että Satamarannantien perusparantaminen toteutettaisiin.

Väyläviraston kanssa käydyn keskustelun perusteella asia on virastossa edelleen vireillä. Käydyn keskustelun perusteella on perusteltua, että Oriveden kaupunki uudistaa lausuntonsa Väylävirastolle Satamarannantien parantamisesta. Asia on tarkoituksenmukaista viedä tekniseen lautakuntaan ja sieltä kaupunginhallitukseen kevättalvella 2022.

Oriveden kaupunki on tehnyt yhteistyössä Ramboll'in kanssa Aseman seudun kehittämiselvityksen sekä Hiedan alueen kaavatalous selvityksen. Näistä pidettiin valtuuston iltakoulu 25.1.2022. Selvitykset tulevat toimielinten käsittelyyn kevättalvella 2022. Selvityksissä lähdettiin siitä, että puunlastausalue säilyy nykyisellä paikallaan.

Pirkanmaan metsäkeskuksesta on pyydetty lausunto Oriveden puunlastausalueen alueellisista ja paikallisista talous- ja työllisyysvaikutuksista. Pirkanmaan metsäkeskus toteaa lausunnossaan seuraavaa:

” Metsäala on edelleen Suomen talouden kivijalka. Puuperäiset tuotteet ovat koko Suomen tavaraviennistä noin viidesosa. Metsäteollisuuden tuotannon arvo on tällä hetkellä noin 20 miljardia euroa vuodessa. Puulla korvataan Suomessa myös runsaasti fossiilista tuon-tienergiaa ja tuotetaan noin kahden miljardin euron arvosta sähköä ja lämpöä. Metsäsektori työllistää Pirkanmaalla n. 7000 henkeä ja tuotos on n. 2,5 mrd euroa.

Metsätiloja on n. 24 000 kpl ja kantorahatulot lähes 200 milj. €. Metsäbioenergialla korvataan Pirkanmaalla runsaasti fossiilisia polttoaineita. Lämmitysenergiasta n. 60 prosenttia ja kokonaisenergiasta n. 20 prosenttia tuotetaan metsäpolttoaineilla. Suomen metsiä hoidetaan ja käytetään kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Metsät ovat erittäin merkittävä osa myös Oriveden taloutta. Oriveden metsien hakkuiden vuotuiset kantorahatulot ovat n. 15 miljoonaa euroa, lisäksi korjuun ja kuljetuksen osuus on n. 7 milj. euroa. Kantoraha on vain pieni osa metsäbiotalouden kokonaisuudesta Oriveden aluetaloudelle, jalostettuna aluetalousvaikutukset ovat vähintäänkin kymmenkertaiset, kun huomioidaan myös metsäkone-, konepaja- ja muu teollisuus. Metsät kokonaisuutena myös työllistävät suoraan ja välillisesti useita satoja Oriveden asukkaista. Pirkanmaan metsien hakkuumäärästä kertyy vuodesta riippuen Oriveden alueelta n. 6-8 prosenttia.

Metsäala on Suomessa siirtynyt kasvualaksi metsäteollisuuden puun käyttöä lisäävien in-vestointien myötä. Suomessa myös metsätalouden ekologinen- ja sosiaalinen kestävyys on erittäin korkealla tasolla. Metsälaki, sertifiointi, Metso- ja Helmi –ohjelma, lukuisat metsäta-louden suojelu-, hoito- ja ympäristöohjeet sekä vesiensuojeluohjeet turvaavat metsien mo-nimuotoisuuden.

Metsien merkitys päästöjen sitomisessa ja puuston merkitys hiilineutraalisuuden tavoittelussa on myös erittäin merkittävä. Suomen metsät sitovat lähes puolet maamme hiilidioksidin päästöistä. Tarvitaankin aktiivista metsänhoitoa ja puuston kasvuun tähtääviä toimia, jotta metsien hiilinielut vahvistuvat ja hiilivarastot säilyvät pidemmällä aikavälillä. Hyvällä hoidolla metsävaroja voidaan lisätä ja suojata tuhoilta sekä tuottaa myös laadukasta raaka-ainetta jatkojalostuksen tarpeisiin. Metsät ovat ratkaisu ilmastonmuutokseen. Oikea-aikai-set kestävät hoitotoimenpiteet ja kohdekohtaiset ratkaisut sekä metsien monimuotoisuudesta huolehtiminen varmistavat tehokkaat hiilinielut.

Pirkanmaalla vallitsi pitkään metsien vajaakäytön tilanne, jota on parantanut uudet naapuri-maakuntien metsätalouden investoinnit. Erityisesti Metsä Groupin Äänekosken biotuotetehdasinvestointi loi edellytykset kuitupuun hakkuiden merkittävälle kasvulle. Toki myös Pirkanmaan koillisosassa sijaitsevat neljä sahaa ovat investoineet ja lisänneet sahauskapasi-teettia, mikä on parantanut tukkipuun kysyntää. Pirkanmaan kestävää hakkuusuunnitetta on saatu nostettua, vuodesta riippuen, keskimäärin lähes miljoona kuutiota vuosikymmenen alun tilanteesta.

Lisääntyneiden hakkuumäärien ylläpitäminen edellyttää hyviä ja toimivia logistisia ratkaisuja. Erityisen tärkeä merkitys logistiikalla on Pirkanmaalle, jossa ei ole omaa kuiduttavaa metsäteollisuutta, vaan kuitupuu on kuljetettava maakunnan ulkopuolelle jalostettavaksi. Jos puutavaran

rautateiden lastauspaikkaverkosto ei ole kunnossa, on riski, että Pirkanmaasta muodostuu puun hankinnan reservialue, jonka hankintamäärät joustavat voimakkaasti suhdanteiden mukana.

Ilmastohyöty

Rautatiekuljetuksilla saadaan myös tärkeä ilmastohyöty. Jos Oriveden puuterminaalin kautta tapahtuva puun junakuljetus siirtyisi autokuljetuksena tapahtuvaksi lisääntyisivät pel-kästään hiilidioksidipäästöt n. 1800 tonnia, mikä vastaa n. 500 henkilöauton vuotuista ajo-määrää (20 000 km/v).

Lopuksi

Oriveden rautatieaseman puunkuormausalue ja puutavaran lastauspaikka on erittäin tärkeä koko Pirkanmaan puuhuollolle. Sillä on lähialue merkitystä erityisesti Orivedelle ja Itä-Pirkanmaalle, jossa sen vaikutus myös kantohintoihin ja puunkysyntään on merkittävä. Kuljetukset työllistävät runsaasti alueen kuljetusyrittäjiä.”

Yhteenveto:

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 Oriveden aseman yhteyteen on osoitettu puuterminaali, joka on maakunnallisesti merkittävä. Oriveden kaupunginhallitus puolsi maakuntakaavan valmisteluvaiheessa antamassaan lausunnossa puuterminaalimerkintää.

Kaupunginvaltuuston syksyllä 2020 hyväksymässä strategisessa yleiskaavassa puunkuormausalueen sijainti on osoitettu voimassa olevan maakuntakaavan mukaisella paikalla kaavojen suuripiirteinen tarkkuustaso huomioiden.

Pirkanmaan metsäkeskuksen lausuntoon perustuen Oriveden rautatieaseman puunkuormausalue ja puutavaran lastauspaikka on erittäin tärkeä koko Pirkanmaan puuhuollolle. Sillä on lähialuumerkitystä erityisesti Orivedelle ja Itä-Pirkanmaalle, jossa sen vaikutus myös kantohintoihin ja puunkysyntään on merkittävä. Kuljetukset työllistävät runsaasti alueen kuljetusyrittäjiä.

Liikenneviraston (nykyisin Väylävirasto) 2018 selvityksen ”Rataverkon raakapuun kuormauspaikkaverkon päivitys” mukaan Pirkanmaalla puun kuormausstarve kasvaa tulevan noin 10 vuoden aikana hieman kaikissa kolmessa skenaariossa. Tähän voidaan vastata Akaan uuden kuormauspaikan riittävällä mitoituksella (tarve noin 250 000 t/v) sekä säilyttämällä Oriveden ja Ylöjärven kuormauspaikat. Oriveden kuormauspaikan korvausinvestointiin on selvityksessä varattu 0,7 M€ vuosille 2021-2023. Oriveden puunlastausalue nähdään näin ollen tärkeänä säilyttää.

Kaupungin on perustelua uudistaa esitys Väylävirastolle Satamarannantien turvallisuuden parantamiseksi sekä melu- ja pölyhaittojen vähentämiseksi.

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää valtuustolle, että se

1. antaa valtuustoaloitteeseen selosteosan mukaisen vastineen ja
2. toteaa asian valtuustoaloitteena loppuun käsitellyksi ja esittää, että Väyläviraston kanssa jatketaan neuvotteluja Satamarannantien turvallisuuden parantamiseksi sekä melu- ja pölyhaittojen vähentämiseksi.

Päätös

Kaupunginjohtaja teki kokouksessa seuraavan muutoksen päätösehdotukseen:

Kaupunginhallitus päättää esittää valtuustolle, että se

1. antaa valtuustoaloitteeseen selosteosan mukaisen vastineen ja

2. toteaa asian valtuustoaloitteena loppuun käsitellyksi ja esittää,

- että Väyläviraston kanssa jatketaan neuvotteluja Satamarannantien turvallisuuden parantamiseksi sekä melu- ja pölyhaittojen vähentämiseksi.

- että Väyläviraston kanssa neuvotellaan Oriveden puunlastausalueen pitkän aikavälin tulevaisuudesta.

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.
